

PROGRAM RADA SDSS-a ZA PERIOD 2025-2029. GODINE

I Uvodne napomene

Samostalna demokratska srpska stranka je politička opcija socijaldemokratske i liberalne orijentacije i centralna politička snaga srpske zajednice u Republici Hrvatskoj. U aktualnim okolnostima, ključna preokupacija SDSS-a je borba za ravnopravnost i zaštitu prava nacionalnih manjina, kao i razvoj nerazvijenih, zanemarenih i ruralnih područja. U široj perspektivi, SDSS je stranka koja se zalaže za društvo političke i socijalne jednakosti, za tolerantno, miroljubivo i inkluzivno društvo, posvećeno ideji blagostanja svih svojih stanovnika.

Kao jedina nacionalno prepoznana politička opcija sa srpskim predznakom u Hrvatskoj, SDSS ima posebnu odgovornost da nastavi svoj rad na osiguravanju svih materijalnih i političkih pretpostavki za opstanak srpske zajednice u Hrvatskoj, uključujući ekonomski i društveni razvoj područja tradicionalno naseljenih pripadnicima srpske zajednice, razvoj institucija manjinske autonomije (naročito u oblasti kulture, obrazovanja i medija), kao i normalizaciju svih javnih manifestacija srpskog identiteta u svim sferama društvenog života u Hrvatskoj.

Kao stranka nastala iz mirovnog procesa, SDSS ima posebnu odgovornost i interes da nastavi sa sprovođenjem i dovršetkom procesa izgradnje trajnog mira u regionu Jugoistočne Europe. To uključuje i završetak procesa rješavanja pitanja proisteklih iz rata, kao što su pitanje ratnih zločina, nestalih osoba, statusa žrtava itd. To djelovanje također uključuje i rad na potpunoj normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske, Republike Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, koji i dalje ostaju na nezadovoljavajućem nivou, posebno u političkoj sferi.

Kao demokratska i antifašistička stranka, SDSS će biti dio svih onih snaga koje se suprotstavljaju retrogradnim, isključivim i autoritarnim tendencijama u društvu, onima koje nastoje da potisnu pravo na različitost i posebnost, koje zatvaraju prostore slobode i kreativnosti. Iako predstavlja brojčano malu zajednicu, SDSS spremno prihvata da igra važnu ulogu u izgradnji demokratskog i tolerantnog društva u Republici Hrvatskoj i šire.

II Jačanje političkog profila i utjecaja SDSS-a

U narednom četverogodišnjem periodu, SDSS će ojačati svoj profil kao stranka koja se snažno bori protiv nedemokratskih, autoritarnih i retrogradnih tendencija, protiv isključivosti i mržnje prema svim manjinama. Također, SDSS će nastaviti svoje napore da se pozicionira kao stranka koja se zalaže za socijalnu pravdu i protiv rastuće društvene nejednakosti. Posebno će se boriti za zaštitu prava radnika i stanovništva zavisnog od rada, koje je sve više nezaštićeno u svom pravu na rad i u svojim pravima koja proizilaze iz rada.

Borba za socijalnu pravdu podrazumijeva zalaganje za smanjenje teritorijalnih nejednakosti, odnosno za razvoj nerazvijenih područja, što će ostati jedan od ključnih naglasaka stranke. Pored toga, stranka će dodatno jačati svoje programe usmjerene na zaštitu i poboljšanje društvenog položaja djece i mladih, kao i starijih osoba i osoba sa invaliditetom. Stranka će se dosljedno zalagati za kvalitetnija ulaganja u mreže socijalne zaštite, javnog prijevoza (posebno u izoliranim područjima), zdravstvenu zaštitu i obrazovanje. SDSS će i dalje biti u prvim redovima borbe protiv okolišne diskriminacije, odnosno „izvoza“ zagađenja u nerazvijene krajeve, a posebno će se istaći u borbi za zaštitu životne sredine.

U narednom periodu, stranka će nastojati da ojača svoj rad na političkom obrazovanju i razvoju svojih kadrova, posebno mlađih. U tom smislu, stranka će što više uključiti svoje članove u

postojeće programe političkog obrazovanja unutar zajednice, ali će razvijati i vlastite programe za politički, idejni i drugi razvoj kadrova i ostalih članova. Nastavit će se unapređenje organizacione i kadrovske efikasnosti, uz podmlađivanje stranke na svim nivoima. Stranka će potvrditi svoju posvećenost borbi za ravnopravnost žena u društvu jačanjem rada Aktiva žena, kao i jačanjem uloge žena u svim stranačkim tijelima i organizacijama.

III Pravedna i funkcionalna država

Hrvatska se već dugo nalazi u procjepu između sa jedne strane onih koji traže „manje države“, da bi osigurali veću dominaciju privatnih interesa, i sa druge strane onih koji traže „više države“, ali samo u smislu nacionalnih osjećaja i represivnog aparata, a da bi osigurali svoj monopol nad državom. Ta dinamika doprinijela je izgradnji države koja je nefunkcionalna i nepravedna. U narednom periodu, Samostalna demokratska srpska stranka radiće na tome da se to promijeni i da Hrvatska postane pravedna i funkcionalna država.

Formalnu zakonsku samostalnost pravosuđa i državnog aparata generalno treba potvrditi adekvatnom podrškom u financijskom i svakom drugom smislu. Ozbiljno narušeno povjerenje u pravosudni sistem treba povratiti upornim zalaganjem ne samo za efikasnost, nego i za dosljednost i nezavisnost u postupanju. Osim od političkih pritisaka, svi akteri u pravosudnom procesu moraju biti zaštićeni i od ekonomskih pritisaka i privatnih interesa. Kao stranka koja predstavlja srpsku zajednicu, SDSS će ostati posebno osjetljiv na sve neravnomjernosti u postupanjima državnih organa koje idu na štetu nacionalnih manjina i drugih manjinskih zajednica, a posebno Srba.

IV Održiva i dostatna ekonomija

Hrvatska ekonomija, prema nizu parametara, nije ni održiva ni dostatna. Pokrivenost uvoza izvozom kontinuirano opada i trenutno je ispod 60 posto. Na sličnim su procentima (manje od 60%) i podaci o dovoljnosti roba i usluga. Udio doznaka radnika iz inostranstva, kao i udio turizma u BDP-u, snažno rastu i čine Hrvatsku jednom od „vodećih“ zemalja EU po ovim negativnim karakteristikama. Dosadašnje mjere nisu uspjele usporiti trend emigracije stanovništva, a starenje stanovništva dugoročno predstavlja ozbiljan društveni i ekonomski izazov.

SDSS će se zalagati za ekonomsku diversifikaciju, obnovu proizvodnje hrane i pokretanje novih industrija. Obnova proizvodnje podrazumijeva i značajna ulaganja u razvoj tehnologije, nauke, istraživanja i obrazovanja. Hrvatska ekonomija treba biti konkurentna ne na osnovu niskih troškova rada, već na osnovu visokokvalificiranih radnika i dostupnosti visokih tehnologija. Jedna od ključnih prepreka razvoju je infrastrukturna i druga zapuštenost velikih dijelova zemlje, zbog čega je potrebno pokrenuti velika ulaganja u razvoj puteva i druge infrastrukture, uključujući i onu neophodnu za poslovanje u digitalnom dobu.

V Tolerancija, otvorenost i progresivnost hrvatskog društva

Rast netolerancije u hrvatskoj političkoj i široj javnosti, koja se ogleda u neprestanom proizvođenju neprijateljstva i mržnje prema Srbima i stalnom održavanju ratne atmosfere, predstavlja očit izvor sužavanja sloboda i prava, ali i razlog društvenog nazadovanja i državne nefunkcionalnosti. Stoga, za razliku od većine drugih stranaka, od kojih neke ili generiraju ovu vrstu netolerancije ili je dopuštaju, SDSS će pojačati svoju borbu protiv nje i istovremeno djelovati kao savez aktivnih subjekata protiv netolerancije i diskriminacije. SDSS će, u suradnji sa drugim političkim strankama, raditi na zaustavljanju ultrakonzervativnih, ne samo nacionalističkih već i fašističkih oblika djelovanja. Očuvanje vrijednosti antifašizma, dopunjenog novim sadržajima, i njegova afirmacija u novim okolnostima, ostaju trajno opredjeljenje SDSS-a, posebno u okolnostima u kojima se vrši revizija historije, negira i relativizira tradicija antifašizma, a obnavljaju „vrijednosti“ nacizma i

ustaštva. Kao i do sada, SDSS će se boriti protiv takvih okolnosti i takvih pojava, samostalno i u koaliciji sa drugim političkim strankama.

Hrvatskom društvu nedostaje tolerancija prema različitosti u mnogim aspektima. Također mu nedostaje otvorenost u raspravama o sebi i svom odnosu prema drugima. Zbog svog tradicionalizma i usmjerenosti na prošlost, hrvatskom društvu nedostaje progresivnost, ne samo usmjerenost prema budućnosti već i napretku u spoznajama i društvenim odnosima. Posljedice toga su nizak nivo vitalnosti i kreativnosti. Stoga će SDSS raditi na afirmaciji triju vrijednosti i ideja: ideje tolerancije, ideje otvorenosti i ideje progresa.

VI Ravnopravnost Srba u Hrvatskoj i rješavanje njihovih otvorenih pitanja

SDSS ostaje stranka koja se snažno bori za zastupljenost i predstavljenost srpske zajednice na svim nivoima, organima i granama vlasti, uključujući državne, županijske, gradske i općinske organe, državna poduzeća, javne službe, državnu upravu i sudske vlasti. Također će se nastaviti snažno zalagati za pravo na službeni dvojezičnost na svim nivoima, kao i za ostvarivanje prava na sve modele obrazovanja na srpskom jeziku i ćirilicom pismu. U narednom periodu, obrazovanje na srpskom jeziku i ćirilicom pismu treba postati stup opstanka naše zajednice i jedna od glavnih prepreka asimilaciji pod pritiskom. U tom smislu, stranka će raditi na jačanju obuhvata, ali i kvalitete, kako nastave, tako i nastavnog kadra, kroz insistiranje na punom korištenju zakonskih mogućnosti za razvoj manjinskog obrazovanja. Također ćemo nastaviti insistirati na registraciji manjinskih škola.

Iako se njihov značaj u radu stranke djelomično smanjuje zbog protoka vremena, stranka će se nastaviti zalagati za jednakost u rješavanju pitanja koja proizilaze iz rata, uključujući pitanja imovine, stambenog zbrinjavanja, nestalih osoba, državljanstva i srodnih pitanja, statusa žrtava, ratnih zločina itd. Nastavit će se snažno protiviti zakonima i praksama koje imaju za cilj diskriminaciju i stigmatizaciju Srba u Hrvatskoj, kao što su zakon o grobljima i određene odredbe zakona o državljanstvu, zakona o civilnim žrtvama rata itd.

Stranka će se uz to nastaviti zalagati za kvalitetnu i trajnu regulaciju statusa manjinskih institucija u Hrvatskoj, prije svega Srpskog narodnog vijeća i Zajedničkog veća općina. Brinit će i za zaštitu statusa, imovine i prava Srpske pravoslavne crkve, kao i organizacija srpske zajednice u Hrvatskoj. Također će intenzivno raditi na unapređenju i povećanju autonomije državnih institucija poput Savjeta za nacionalne manjine i Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

VII Afirmacija multikulturalizma i identitet Srba u Hrvatskoj

SDSS će u narednom četverogodišnjem periodu u svojem parlamentarnom djelovanju, u općoj javnosti i stručnim oblicima javnosti, posebno kulturnoj, naučnoj i obrazovnoj, insistirati na tome da politike budu više multikulturalne i interkulturalne, a time i otvorenije za historijske i aktualne doprinose Srba i njihova identiteta.

Posebnu pažnju SDSS će posvetiti tome:

- da obrazovna politika i obrazovni sadržaji ne isključuju Srbe iz njihovog udjela u hrvatskoj historiji, nauci, politici, kulturi, književnosti i drugim područjima društvenog djelovanja;
- da jezična politika i jezična kultura budu zasnovane na toleranciji prema jezičnim razlikama i prema slobodi da se one manifestiraju i prakticiraju, kao i na nesmetanoj službenoj i javnoj uporabi ćirilice pisma;
- da se u kulturnoj politici posebna pažnja i potrebna sredstva usmjeravaju za programe obnove i očuvanja sakralne i svjetovne baštine, uključujući i spomeničku baštinu iz perioda NOB-a;

- da se u suradnji sa drugim institucijama srpske zajednice ustanovi znanstveno - istraživači centar za razvoj obrazovne, medijske i istraživačke politike koja bi bila u funkciji afirmacije i jačanja identiteta srpske zajednice unutar nje same i unutar hrvatskog društva.

SDSS će sudjelovati u izradi zajedničkih politika neophodnih srpskoj zajednici, kao što je obrazovna, kulturna, jezična, istraživačka, razvojna i druge moguće politike, što je od posebne važnosti za zaustavljanje asimilacijskih procesa, kako u nacionalnom tako i u vjerskom smislu, koji su izraženi u gradskim sredinama i posebno među mladima. Osmišljavanje i razvijanje antiasimilacijskih politika i programa je od posebne važnosti za održavanje vitalnosti srpske zajednice.

Kao i dosad, SDSS će i u buduće tijesno surađivati sa SNV-om, ZVO-om, SKD-om „Prosvjeta”, SDF-om, Srpskom pravoslavnom općom gimnazijom, Sportsko-rekreativnim društvom Srba u Hrvatskoj, SPD-om „Privrednik” te sa Srpskom pravoslavnom crkvom (SPC), poštujući njihovu autonomiju, u stvarima od zajedničkog interesa i interesa srpske zajednice. SDSS će posebno pomagati u osiguravanju povrata imovine (SKD „Prosvjeta”, SPD „Privrednik” i SPC), obnovi objekata (posebno sakralnih) i osiguravanju potrebnih proračunskih sredstava. SDSS će tamo gdje je to moguće i potrebno pomagati u realizaciji programa.

VIII Suradnja u regionu i perspektive u međunarodnim odnosima

Hrvatska vanjska politika je jednostrana i zatvorena. Jednostrana u odnosu prema svojoj poziciji u svijetu, a zatvorena u odnosu prema regionu u kome se nalazi. Jednostavnost ne doprinosi povećanju jednakosti u europskim i međunarodnim odnosima, a zatvorenost ne doprinosi jačanju Hrvatske kao regionalnog faktora. SDSS će zagovarati promjene vanjske politike u oba smjera. Jedan od osnovnih principa u vezi sa vanjskopolitičkim pitanjima biće zalaganje za mir i poštovanje međunarodnog prava, kao i zagovaranje demokracije i ljudskih prava.

Region, posebno područje bivše Jugoslavije i Zapadnog Balkana, predstavlja važan i do sada neiskorišten potencijal ekonomskog razvoja i političke relevantnosti. Zbog toga SDSS smatra da suradnja u regionu, u obliku nekog regionalnog modela, treba biti prioritetna zadaća hrvatske vanjske politike. Kao i dosad, SDSS će i u budućem periodu doprinositi regionalnoj suradnji i zajedničkoj europskoj budućnosti svih zemalja bivše Jugoslavije, posebno Republike Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Također će raditi na daljem poboljšanju odnosa između srpskih institucija u Hrvatskoj i institucija Republike Srbije.